

Josip Seršić (1948. – 2020.)

Josip Seršić (1948. – 2020.)

U sjećanje na Josipa Seršića koji je preminuo u Beču na blagdan Sv. Stjepana, 26. prosinca 2020. godine, autorica donosi pregled njegova plodonosna profesionalnog i ljudskog puta kojim je ostavio trajan pečat u hrvatskoj iseljeničkoj znanstvenoj historiografiji.

Josip Seršić bio je jedan od najvažnijih i najplodnijih suvremenih hrvatskih polihistora u Austriji. Dovoljno je reći da je on znao gotovo samcat završiti projekt koji bi se smatrao golemim uspjehom za cijelu jednu instituciju nakon višegodišnjih kolektivnih napora. Svoje interpretacije branio je uvjerljivo i energično, ali pristojno i, nadasve, tvrdoglavo.

Obožavao je raspravljati. Sjećam se jednog od mojih prvih susreta s njim. Čim je ušao, počeo je iz svog ruksaka vaditi novine, časopise, knjige, plasi-
rao je nekoliko iznenađujućih teza o hrvatskoj povijesti, o kojoj je upravo počinjao pisati. Znao je šaljivo reći: „Pssst... za ovo ne zna ni milicija.”

Nas dvoje tvrdih Primoraca i entuzijastični, prilično smo revno ušli u raspravu, naravno na čakavštini koju oboje obožavamo. Rasprava je imala svoj nastavak, jer me kod kuće dočekaao njegov e-mail u kojem, uvažavajući i moje argumente, dodatno pojašnjava i razrađuje svoje stavove. Mailovi su odisali očitim zadovoljstvom što je naišao na otpor i još očitijom nadom da će se taj otpor nastaviti, prisutne su bile samo male naznake doktorove samozaljubljenosti. U odnosu na moj rad bio je kritičan, aktivan, realističan i optimističan.

Dugo godina privlačilo mi je pažnju vrijeme kada su poslani doktorovi mailovi. Precizni i promišljeni oni su često stizali u tri, četiri ili pet ujutro. Spavao je malo, radio je dosta. Doktor je to tumačio time što mu je noćno nespavanje ostalo još iz vremena dok je kao liječnik radio noćne smjene.

Tek sada, kada ga više nema, u Hrvatskoj akademskoj zajednici u Austriji shvaćamo koliko su bile vrijedne njegove upute i koliko nam je vremena svojim golemim znanjem uštedio. Iza toga širokoga znanja su, naravno, stajale ozbiljne radne navike, ali objašnjenje je zapravo mnogo jednostavnije. Doktor je zaista s mnogo ljubavi i elana pristupao svom poslu – liječnika, istraživača, jezikoslovca, pa su mu rad i pisanje bili igra, nešto što se događalo s lakoćom i prirodnošću.

Josip Seršić rođen je 18. ožujka 1948. godine u Baški na otoku Krku, gdje je stekao osnovnoškolsko obrazovanje, nakon čega završava gimnaziju u Krku i Puli. Studirao je medicinu u Rijeci i Zagrebu koju 1971. godine u roku završava.

Zanimanje za povijest počinje već u osnovnoj školi predmetom priroda i društvo, a zatim posebno na satovima povijesti. Zbog toga često čita Kačićeve pjesme i pjesme o Baški autora Jurja Desantića. Već u osmogodišnjoj školi zavolio je turističko vođenje, kada je kao trinaestogodišnjak vodio učenike u novoosnovanoj turističkoj školskoj zadruzi. Napredan učitelj povijesti pridonio je da se doktorova ljubav prema povijesti produbi jer je za učenike održao nekoliko školskih satova s odabranim poglavljima iz domaće povijesti. U tu svrhu osnovana je u školi Arheološka skupina u sklopu izvannastavnih aktivnosti, u kojoj je doktor bio aktivan. U gimnaziji ga je posebno zanimala povijest umjetnosti, ali i svjetska i nacionalna povijest.

Još u studentskim danima, od 1968. godine pa sve do recentnih dana, bio je aktivist zavičajno-muzejskog odbora i suosnivač Zavičajnog muzeja Baška. Uz zahtjevan studij medicine doktor je stigao i postavljati eksponate, izložbe, biti vodič volonter te surađivati s arheolozima.

U ljeto 1970. godine skupina arheologa došla je u Bašku provesti istraživanje na terenu, na čelu skupine bio je voditelj prapovijesnog odjela Vladimir Miroslavljević koji je angažirao doktora za vodiča terena. U tom je procesu mnogo naučio i dobio entuzijazam za bavljenje poviješću. Kako je doktor konstatirao, tada je paralelno sa svojom medicinskom diplomom, dobio (vjerojatno skromni, nesustavni) autodidaktički povijesni studij. Oni koji su ga poznavali mogu posvjedočiti da je njegovo povijesno znanje bilo sve samo ne „skromno“.

Od 1972. godine, tijekom liječničkog staža u Puli, intenzivno je autodidaktički proučavao hrvatski jezik, povijest i humanističke znanosti u znanstvenoj knjižnici u Puli. Inozemno liječničko iskustvo stječe od 1973. do 1983. godine, kada radi kao liječnik u Njemačkoj (pret. interna medicina sa specijalizacijom), zatim nastavlja rad kao liječnik u Hrvatskoj. Usporedo s radom, 1980-ih godina objavljuje članke, istražuje, proučava literaturu i archive, i to pretežno o lokalnoj i regionalnoj povijesti. Krajem 80-ih godina ljubav ga vodi u Beč, gdje se 1989. godine ženi Bečankom i trajno nastanjuje.

U Beču od 1988. do danas ostavlja velik trag u promociji hrvatske kulture. Tako je ne samo suosnivač hrvatskih udruga u Beču, nego i jedan od najaktivnijih članova pa često surađuje s institucijama u Hrvatskoj. Tome pridonose i višegodišnja istraživanja u knjižnicama i arhivima u Beču, npr. iz medicinske i vojne povijesti Malteškoga reda, na što ga je ponukalo obiteljsko podrijetlo njegove prabake Anne Brignone, koje datira iz 1790. godine.

U vrijeme stvaranja hrvatske države dr. Seršić je uporno istraživao neraščišćen problem granica Hrvatske. Iz toga je uslijedila suradnja s „Kačićevom komisijom“, gdje je marljivo kopirao na desetke i koju stotinu (graničnih) karti, kao i na tisuće stranica iz literature i arhiva, pogotovo o razgraničenju prilikom mirovnih pregovora. Podaci su „od neprocjenjive vrijednosti“, kako su rekli ljudi iz komisije.

Od 1990. godine doktor je iz tjedna u tjedan pisao za gradišćanske *Hrvatske novine*, *Železno* (Eisenstadt), *Panonski list*, *Hrvatsko slovo* i za druge medije pretežno o tematici austro-kroatike. Pisati trideset godina za gradišćanske Hrvatske novine, na volonterskoj bazi, dovoljan je podatak da se shvati koliko je aktivno i permanentno utjecao i na gradišćanske Hrvate te sasvim sigurno pridonio zbližavanju i razumijevanju useljenih Hrvata i gradišćanskih Hrvata.

Tijekom 80-ih i 90-ih godina objavljivao je puno različitih serija u *Hrvatskim novinama*, primjerice mogu se izdvojiti samo neke o 30-godišnjem ratu i „Hrvatima“ kao rodu vojske(!), Prvome svjetskom ratu, zatim o povijesti kravate, seriju o čakavskoj književnosti, Hrvatskom kolegiju u Beču, a tu se može dodati i njegovo „otkriće“ Dalmatinskoga podruma (Dalmatinerkeller) koji je postojao u 17. stoljeću u Beču.

U slučaju nastanka doktorove knjige *Hrvatski Beč* pokazuje se istinita latinska poslovice: *Habent sua fata libelli*.

Naime, 1996. godine počinje se baviti tematikom kroatika-vijenenzija pa objavljuje prilog *Kroaten in Wien* u knjizi „WIR“ bečkoga gradskog muzeja Wien Museum, izašloga u povodu izložbe o doseljavanju u Beč. Te iste 1996. godine – u povodu *Ostarrichi ljeta* – piše za Hrvatske novine seriju članaka o koruškim Hrvatima (Koruška, Štajerska itd.). Novinarka bečkoga ORF-a Silvana Meixner zapaža njegov rad i predlaže ga kao autora za prilog „Kroaten in Wien“. Prema doktorovim riječima, no-

vinarka je tako postala muza Klio njegova publicističkoga djela o ovoj užoj temi. Istodobno ORF Gradišće snima prilog s njim na temu Hrvata u Beču. Krajem 90-ih godina otkriva podatak u knjizi Karla Ziaka *Österreich panorama* da je Ziak za ljeto osnivanja Hrvatskoga Sela vjerojatno uzeo godinu 1609. jer je tada izdana jedna veduta Beča iz ptičje perspektive (Vogelschau) koju je nacrtao umjetnik Hoefnagel / Hufnagel – na njoj se, naime, prvi put vidi i za Hrvate važan Krowotendörfel.

Taj podatak da je Hrvatsko Selo na Spittelbergu nastalo već 1609. godine postaje, prema doktorovim riječima, *terminus a quo* za simpozij i proslavu »400 godina Hrvata u Beču« iz 2009. godine, kao i prateće izložbe u Beču, Bratislavi i Zagrebu. Nešto kasnije te iste 2009. godine vodi grupu hrvatskoga veleposlanstva „Tragovima Hrvata u Beču“, o čemu ORF Gradišće snima poseban TV prilog.

Konačno, knjiga *Hrvatski Beč* izašla je 2013. godine i imala je prezentaciju 7. listopada 2013. godine na staroj adresi Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Austriji Heubergasse 10, 1170 Beč. Dvojezična hrvatsko-njemačka knjiga dr. Josipa Seršića prikaz je gotovo nepoznate, raznolike i isprepletene 500-godišnje povijesti Hrvata u dunavskoj metropoli. Otada su Hrvati, kako je doktor istaknuo, čvrsta sastavnica bečkog stanovništva. Doktorovom zaslugom ispravljena je historiografija grada Beča koja je dotad jedva i poznavala Hrvate i pretvarala ih u „Slovake“, u ljude „iz Hrvatske“ i slično.

Doktorov rad u Hrvatskoj akademskoj zajednici u Austriji

Tiha, ali golema energija obilježavala ga je i kao suradnika, odnosno organizatora prijateljske atmosfere – jednostavno, još jedan njegov velik talent bio je da nadahne, motivira na pozitivan način.

Od 2014. godine nadalje blisko sam surađivala s njim na dosta zajedničkih projekata. Doktor je bio sretan i zadovoljan jer je vidio naše aktivnosti, prema njegovim riječima, kao krunu ostvarivanja davnih planova za kulturnu djelatnost Hrvata u Beču.

Što je i činjenica jer Hrvatska akademska zajednica (HAZ) radi ozbiljne projekte na najvišoj akademskoj razini. Brojne su aktivnosti u sklopu HAZ-a: predavanja, izložbe, prezentacije knjiga, znanstveni sku-

povi i publikacije u kojim je doktor Seršić sudjelovao ili ih podupirao. Naime, kada je 2015. održan znanstveni simpozij u povodu 200. obljetnice smrti biskupa, teologa, pisca, političara Josipa Jurja Strossmayera u sklopu 650. obljetnice nastanka Bečkog sveučilišta, a simpoziju je HAZ bio suorganizator, doktor Seršić je pokazao svoje bogato znanje i nakon simpozija u arkadnom dvorištu Sveučilišta u Beču održao kraće vođenje. Nakon toga uslijedilo je polaganje vijenaca u Augustinskoj crkvi u Beču, čime su odane počasti hrvatskim velikanima u bečkoj povijesti: Vatroslavu Jagiću, Adolfu Mussafiji, Adamu Dvertiću i Ludwigu Adamoviću (Čepinskom), a koji su direktno povezali Hrvatsku i Austriju.

Bilo je zanimljivo promatrati čuđenje stručnjaka različitih područja s kojim žarom jedan amater ravnopravno sudjeluje u raspravama te ih korigira i nadopunjuje. Naravno, dobronamjerno jer je posjedovao urođenu jednostavnost i smisao za mjeru. To je postalo jasno u predavanju koje smo organizirali »Hrvatski liječnici i hrvatski jezik«, na kojem je istaknuo koliko je tema liječnika u hrvatskoj književnoj povijesti rijetko istražena. Tu je činjenicu objasnio time, a zapravo je nesvjesno progovorio i o sebi, da je liječničko zvanje slično stvaranju književnog uratka, slušanje pacijenta, donošenje odluke kroz saznanja i konačno postavljanje dijagnoze. Na upit zbog čega se liječnici u tolikoj mjeri bave politikom, odgovorio je da postoji jedna crvena nit koja povezuje liječnike s politikom, a to je njihovo životno i stručno iskustvo. To se pokazalo točnim jer je dr. Seršić dobro procjenjivao globalnu društveno-političku situaciju, osobnost pojedinih političara, hrvatski i austrijski mentalitet kao osnovu za ponašanje društvenih zajednica. U političkom smislu dr. Josip Seršić bio je umjeren čovjek.

Iznad svega treba istaknuti projekte u kojima smo doktor i ja bili inicijatori, a važni su za hrvatsku znanost, a to su simpozij »Hrvati na Bečkom sveučilištu« u povodu 650. obljetnice osnutka Bečkog sveučilišta, najstarijeg sveučilišta na njemačkom govornom području, i postavljanja trojezične spomen-ploče, i na hrvatskom jeziku, liječniku cara Franje II./I. i botaničaru iz Rijeke Nikoli Tomi Hostu u Botaničkom vrtu Sveučilišta u Beču. Prema neslužbenim podacima, spomen-ploču tom osnivaču Hostova vrta i Alpskog vrta godišnje će u Belvederu vidjeti 2,5 milijuna ljudi. Finale je uslijedilo kada smo doktor i ja na poziv grado-

načelnika grada Beča Michaela Häupla i rektora Sveučilišta u Beču Heinza W. Engla sudjelovali na svečanoj završnoj ceremoniji koja je održana 29. listopada 2015. godine u plesnoj dvorani Gradske vijećnice u Beču (*Wiener Rathaus*).

Važan projekt HAZ-a je izložba „Torpedo – prvi na svijetu“ 2017. godine. Namjera je bila istaknuti torpedo kao tehnički izum koji je Rijeku pretvorio u prepoznatljivo industrijsko središte, u trenutku kada se ona pripremala za 2020. godinu, kada joj dodijeljena prestižna titula europske prijestolnice kulture. Znanstveni skup „Rijeka i Austrija, razlike i sličnosti“ koji je bio zakazan za ožujak 2020. u Beču, s vodećim ljudima znanstvenog, političkog, crkvenog i kulturnog života Beča i Rijeke, naprasno je morao biti otkazan deset dana prije početka zbog koronakrize. No održat će se i bit će posvećen dr. Josipu Seršiću koji mu se iskreno radovao. Sve znanstvene radove HAZ godišnje objavljuje u zborniku radova *Periodicum*, u kojem je doktor ostavio neizbrisiv trag.

Kao nekim prstom sudbine doktor Seršić je dobio počasno mjesto u poglavlju o istaknutim osobama u knjizi *Hrvati i hrvatske udruge u Austriji*, koja se zbog svoje sveobuhvatnosti na više od tisuću stranica može smatrati jedinstvenom takve vrste na svijetu posvećenom hrvatskom iseljeništvu, na kojoj je HAZ u suradnji s Hrvatskim svjetskim kongresom u Austriji radio duge četiri godine.

U Hrvatskom svjetskom kongresu (HSK) u Austriji doktor Seršić je svoje znanje nesebično prenosio na brojne naraštaje mladih ljudi. Rado je bio mentor voditelj studentima programa Erasmus plus koji su boravili u Beču, a koje je više godina zaredom organizirao HSK Austrije u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu. Svoje slobodno vrijeme posvetio je tim mladim ljudima te im prenosio znanje. Uvijek je to činio pristupačno, povezujući činjenice iz prošlosti s nekim suvremenim događajima ili osobama jednostavnim izričajem, duhovitim i nenametljivim pristupom te širokim rasponom tema. Mladolikog duha, volio se družiti i u neformalnim sastancima.

Njegovi su znanstveni radovi bili i ostali uzor kolegama, pogotovo kod mlađih naraštaja kao često korišten izvor citiranja pri izradi magistarskih i doktorskih radova na bečkim sveučilištima.

U zadnjim danima svoga života doktor Seršić me upozorio da poru-

čim kolegama kako treba pojačati aktivnosti u vezi nedavno pokrenute peticije u Parlamentu Republike Austrije. Peticija je pokrenuta nakon što je hrvatskim učenicima 2020. godine onemogućena daljnja nastava na hrvatskom jeziku kao samostalnom nastavnom jeziku u Austriji. Peticija je još aktualna među brojnim hrvatskim građanima u Austriji, a predstavlja izraz višegodišnje borbe hrvatskog naroda da uči svoj materinski jezik umjesto sramotno nametnutog i izmišljenog BKS jezika (bosanski/hrvatski/srpski jezik). Doktor je tumačio da je konačni cilj peticije da se uz jačanje materinskoga jezika stvara bolji temelj za cjelokupan obrazovni proces, kao i za učenje drugih jezika.

Mogu dodati da će austrijska politika nametanja jezičnog unitarizma, koja negira činjenicu hrvatskog prava na vlastiti jezik, kao i činjenicu da je hrvatski jezik službeni jezik u Europskoj uniji, postojeće napetosti prije pojačati nego smiriti.

Doktor je njegovao vjeru u čovjeka i vrijednost svakog pojedinca prema kojoj svaka žrtva, pogotovo ako je riječ o civilima, kojih je u Bleiburgu nesumnjivo bilo, ima pravo da se za njom žali i održi misa zadušnica. U tom se smislu prema Bleiburgu izjašnjavao kao mjestu komemoracije, a znao je i reagirati ako su se Hrvatima u Austriji dodavali razni stigmatizirajući, nekorektni i zluradi ustaški epiteti korišteni u dnevno-političke svrhe.

Josipa Seršića najkraće bi se moglo opisati kao pravog univerzalnog čovjeka iznimna intelekta i znatiželjna uma te snažnih kognitivnih sposobnosti. U svakom je pogledu bio velik čovjek i njegov je gubitak ostavio veliku prazninu u životu svih koji su bili s njim u komunikaciji.

I za kraj, jasno je da ćemo svi umrijeti, nije nam cilj živjeti vječno. Cilj je stvoriti nešto što će živjeti vječno. Nitko stvarno ne umire ako njegova djela nastavljaju živjeti.

Adio i nikad više, hvala, doktore.

Anamarija MANESTAR